

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ljudsko štetje.

Notranje ministrstvo je z ukazom z dne 2. t. m. v sporazumu z naučnim ministrstvom izjavilo, da nima nikakega principalnega pomisleka zoper to, da se ljudskošolski in meščanski učitelji uporabijo kot števni komisarji (revizijski organi) pri bodočem ljudskem štetju, in sicer pod pogojem, da se s tem ne odtegne svoji dolžnosti kot učitelji.

Kadar je treba kaj storiti, takrat učitelja vedno poznajo; kadar je pa treba kaj dati, takrat vsak pozabi nanj. To je že stara, stara pesem!

Poziv iz Bele Krajine.

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti, je pel Koseski, in jaz mu popolnoma pritrdim.

S tujo modo in s tujimi običaji prihajajo k nam kakor kužni bacili raznarodnostni pojavi slovenskega naroda. Ako si dandanes ogledamo imovitejšo ali prostejšo hišo, vidimo, da trpi na mednarodnosti. Ta mednarodnost je kriva, da smo baš mi Slovenci jako mlačni narodnjaki. Prosto ljudstvo svoje trobojnice niti ne pozna, kam li, da bi bilo ponosno nanjo! Na kaj pa naj bo ponosno? Mogoče na svojo zgodovino — zgodovino suženstva in robstva?

Človeška duša dobiva vtiske iz obkrožajočega jo sveta. V čem pa se gibljemo mi? Vse, kar nosimo na sebi in kar nas obdaja v našem stanovanju, je internacionalna moda, ki smo si jo kupili za drag denar. Obleko izpremeniti in jo dovesti nazaj v narodno nošo, bi bilo nemogoče, pač pa bi se temu, kar se stanovanja tiče, lahko veliko odpomoglo potom gojitve pristno narodnega ročnega dela. Treba je seveda malo marljivosti.

Ko sem s tega stališča proučevala življenje v Beli Krajini, sem našla, da je ravno tu še mnogo narodnega blaga, ki ga je treba zbrati in ga narodu zopet podajati. Proučevala sem na belokranjskih narodnih oblekah okraske, ki obstoje iz pristno narodnih šivov. Uvidela sem, da bi se pri nas morali ti šivi uvesti v šole, da jih zob končno ne uniči, zakaj narodna noša v Beli Krajini žalibog rapidno propada.

Z gojenjem narodnih šivov pa rešimo pozabljenosti neko narodno umetnost. Da se ta smoter dožene, je treba gledati, kako je umetnost v sedanjih razmerah praktično uporabljati. Tok današnjega časa je tak, da ima obstoj le to, kar je praktično za življenje, zakaj vse teorije ginevajo, ako nimajo realne življenske podlage. Zato sem začela v šoli gojiti na višji stopnji šivanje narodnih šivov.

Da ne ostanejo le na krpah, sem juvedla pri ročnem delu šivanje šolskih torbice, ki so okrašene z narodnimi šivi. Tako so se narodni šivi prenesli v širšo porabo, iz narodne noše na šolske torbice. Potem sem premišljevala, kako bi se prenesli narodni šivi še na druge predmete. Za poizkušnjo sem sebi okrasila z belokranjskimi okraski mizni prt in otirač, katera predmeta sem pokazala v šoli in razložila učenkam, da bi na ta način lahko tudi one delale. Njih navdušenje za delo je bilo veliko. Prt in otirač sem poslala po učenkah tudi njihovim materam kot vzorec na ogled. Le tem

je bilo delo všeč in so takoj dale hčeram prtov in brisač, da jih v šoli okrase.

S tem pa je storjen prvi korak za neko pristno narodno industrijo. Da ne ostane vse to zaprto v ječi tukajšnjega šolskega okoliša, sem se namenila, da napravim nekaj ročnih del z narodnimi okraski in jih pokažem v prvi vrsti učiteljicam in potem narodnim ženam na ogled v kakem trgovskem izložbenem oknu v Črnomlju, mogoče tudi v Metliki in potem v Ljubljani. Nadaljni prospek je odvisen od kritike in od tega, koliko so narodne žene prebujene v narodnem duhu. Poizkušnja velja.

Končno pozivljam tovarišice v Beli Krajini in drugod po slovenski deželi, naj bi se i one zanimala za narodno blago in ga zbirale, da prinesemo tudi me neko zrno k narodni umetnosti ter jo rešimo pred internacionalnim navalom, ki nam hoče ubiti zadnjo sled izuma slovenske žene in neumornega dela njenih pridnih rok.

Krasimo svoje sobe z ročnim delom narodne tehnike in narodnega sloga ter jih barvamo z barvami slovenske trobojnice. Pokažimo, da smo verne hčere matere Slovenije!

Leopoldina Bavdkova.

Militarizem in kultura.

Neki angleški statistik je izračunal, kaj bi se moglo napraviti za denar, kolikor stane ena bojna ladja najmodernejšega tipa, takozvani „dreadnought“, v ceni 50—60 milijonov kron, kakršnih zgradi Avstro-Ogrska deset in za katere se je ljudski prijatelj dr. Šusteršič prav toplo zavzemal v delegaciji.

Z vsoto, ki se izda za eno tako bojno ladjo, bi se zgradilo deset učnih zavodov za 10.000 poslušalcev s knjižnico, čitalnico, muzejem itd., ali pa kolonijo 10.000 udobnih, čistih in zdravih hiš, vsaka za dve rodovini. Za ta denar bi dobilo 138.846 ljudi za eno celo leto zastoj stanovanje, hrano, obleko, zdravniško pomoč itd. Za ta denar bi se moglo 170.000 sirot vzgojiti.

A kaj nam hoče kultura! Da imamo le ladje in dr. Šusteršiča, pa smo tudi Slovenci lahko — dobri patrioti! Drugih potreb nimamo, ker smo že vajeni trpljenja in pomanjkanja!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem vabi na društveni občni zbor, ki bo v soboto dne 19. novembra t. l. ob 10. uri popoldne v risalni dvorani krške meščanske šole.

Dnevni red:

1. Ker je deželni sadjarski instruktor odpovedal predavanje, predava tovariš Makso Hočevar, strokovni učitelj v Krškem, o temi: „Kako je navajati učence k umnemu opazovanju narave.“

Druge točke ostanejo, kakor jih je pri nesel zadnji „Tovarish“.

Tovarišice in tovariši, prihitite mnogoštevilno na letošnji važni občni zbor!

Za odbor:

Drag. Humeč,
t. d. predsednik.

Makso Hočevar,
t. d. tajnik.

Dobski krožek učiteljstva kamniškega okraja se snide k prijateljskemu razgovoru v

soboto, 19. t. m., ob 2. uri popoldne na Viru pri Vehovcu.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je po štirimesečnem odmoru zopet zborovalo 6. t. m. Na prijazno ponovno vabilo je došlo k zborovanju 29 udov, par se jih je opravičilo, a kje so ostali drugi? Da vreme ne bi smelo ovirati naših sestankov, je pokazal s svojo prisotnostjo tovariš z Zg. Ponikve, s Svetine, posebno pa tovariš Jurko z Razborja, ki se je zborovanja udeležil kot gost. Tistim, ki bi bili lahko prišli k zborovanju, a se jim je zljubilo odlikovati se s svojo odsotnostjo, kličemo: bodimo radikalni, a najprej napram sebi! Tudi jim priporočamo v prečitane zadnji oklice v „Učit. Tov.“ tovariša predsednika bratskega društva za gornjegrajski okraj.

Prihodnje zborovanje, in sicer letni občni zbor bo 6. januarja prih. l. Do takrat naj se vse želje glede dnevnega reda prijavijo društvenemu predsedniku, tudi dolžnosti napram blagajničarki se blagovolijo vsaj do konca t. l. zanesljivo izpolniti.

V zadnjem zborovanju smo razreševali dokaj važnih in perečih zadev. Tudi smo sprejeli tri nove ude, namreč: tovariša I. Kramarja (Celje) ter tovarišici gđe. E. Lilek (Griže) in R. Vidali (Liboje).

S posebnim zanimanjem smo poslušali izvajanja tov. Černeja, ki je kot načelnik snujoče Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge jasno raztolmačil nje namen in pomen. (Opozarjamo na tozadevni oklice v „Učit. Tov.“) Zanašamo se, da bo učiteljstvo dejansko dokazalo, da je dovolj zrelo za združništvo.

Tov. Slane je poročal o zadnji odborovi seji štaj. „Lehrerbunda“, tov. Brinar pa o letošnji glavni skupščini „Zaveze“.

Društvo se strinja z mnenjem predsednika, da se naj v zadevi skupnih interesov slov. štaj. učiteljstva postopa enotno na ta način, da se mnenja posameznih društev prijavljajo „naši štaj. „Zvezi“, ki potem potrebno ukrepa. Tozadevno se je naše društvo izjavilo o nekaterih važnih stvareh, kakor: o dveh okrožnicah štaj. „Lehrerbunda“, o objavljenju provizoričnih namčenjen, o resoluciji o zadevi preosnove šolske nadzorstvene oblasti in o statistiki glede anal-fabetov.

Na snidenje pri občnem zboru, pa vsi! Radikalec.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo dne 5. novembra t. l. v Gorici v dvorani „Trgovskega doma“. Zborovanja so se udeležili razen učiteljstva še ravnatelj Bežek, nadzornik Fr. Finšger, profesor Koštljal in gojenci 4. tečaja.

Po občnem pozdravu se spominja predsednik tov. Ign. Križman v toplih besedah dveh vrlih tovarišic, Hvaličeve Angele in Murčeve, ki sta preminuli, odkar smo zadnjič zborovali. V znak sožalja se vzdignejo navzoči s svojih sedežev.

Nato javlja, da se je nabralo pri lokalnih konferencah 433 K 66 v za družbo sv. Cirila in Metoda ter se je s tem položilo dva kamena na oltar domovine. Še posebe omenja g. nadzornika Finšgerja, ki je sam ob tej priliki daroval 40 K za našo prekornostno narodno družbo. Srčna mu hvala!

Zaradi odborovega sklepa sporoča dalje, da bo treba s prihodnjim letom povišati letnino za 1 K, ker se z dosedanjim udnino ne more kriti stroškov. Opozarja tudi učiteljstvo, da je pristopilo društvo k čekovnemu prometu ter prosi, naj se položnice ne zavrže, pač pa naj se jih pridno poslužuje ter olajša s tem delo blagajniku.

Naš narodni trgovec Anton Jeretič je od svojih dohodkov odločil, da bo prispeval letno

z 200 K našemu društvu; dolžnost učiteljstva pa je, da ga vedro podpira.

Preden se je prešlo k dnevnemu redu, je izrazil tov. Matija Lovrenčič v imenu učiteljstva sožalje tovarišema Ignaciju in Francetu Križmanu, ki sta pred kratkim izgubila ljubljeno mater. Učiteljsko društvo se je v lepem številu udeležilo njenega pogreba ter ji položilo venec na grob. V znak sožalja vstanejo navzoči zborovalci.

Po odobrenem zapisniku se je prešlo k II. točki dnevnega reda: „Kmetijski nadaljevalni tečaj z ozirom na metodiko kmetijstva.“ Predaval je tov. Jakob Rojic. Iz podanega referata je razvidno, da so kmetijski nadaljevalni tečaj potrebni 1. z ozirom na to, da je kmetijski stan zaradi pomanjkanja izobrazbe zaostal v duševnem obziru v primeri z drugimi stanovci; 2. mladina je v dobi od 14.—18. leta najbolj ukaželjna; 3. v tej dobi se pokvari mnogo mladine fizično in moralno; 4. raznih predmetov se v ljudski šoli ni moglo obravnavati, kakor bi bilo potrebno, zaradi nerazvitosti otrok in pomanjkanja časa; 5. dosedanje kmetijske deželne šole so le težko dostopne manj imovitim posestnikom.

K sklepu je dodal predavatelj še, kaj naj bi se poučevalo v teh tečajih in kdaj bi bil primeren čas za take tečaje. Za prihodnje zborovanje poda še kot dodatek temu referatu učno sliko, kako naj bi se poučevalo v teh tečajih.

K referatu je dodal tov. Bajt, da bodo morali biti ti tečaj takoj v pričetku obligatni kot so sedanje obrtne šole.

Slednjič je stavil predavatelj dva predloga: 1. Pošlje naj se potom c. kr. okrajnega šolskega sveta prošnjo na vlado, da ustanovi v najkrajšem času nameravane kmetijske nadaljevalne tečaje v pokneženi grofiji Goriško-Gradiščanski.

2. Ministrstvo za uk in bogočastje naj ustanovi v Gorici tudi vbodoče sporazumno s c. kr. ministrstvom za poljedelstvo kmetijske tečaje za učitelje, tako da se jih lahko udeležijo vse učiteljstvo goriškega okraja.

Predloga sta bila sprejeta.

Predlog tov. Ant. Možina, naj se referat tov. Jakoba Rojice objavi v kakem domačem listu, je bil tudi sprejet.

Potem je prišlo predavanje tovarišice Te-rezije Pipanove: „Gospodinjki nadaljevalni tečaj z ozirom na metodiko gospodinjstva.“ Tovarišica Pipanova je jako živahno razpravljala ter izrazila željo, naj bi se taki tečaj za učiteljice uvedli tudi v Gorici. Za lepo in poučno predavanje je žela tudi burno pohvalo od navzočega učiteljstva.

Tovarišica Fani Zivčeva predlaga, naj bi bilo žensko učiteljstvo v Gorici v zvezi z [gospodinjstvo] šolo. Tov. Možina pa predlaga, naj se to zadevo priporoči potom c. kr. okrajnega šolskega sveta vladi, naj uvede tudi gospodinjstvo tečaje v Gorici in naj bi se poučevalo že na ženskem učiteljstvu v tem predmetu. Tov. Bajt je pa mnenja, naj se ne uvede tega predmeta za sedaj na učiteljstvo, rajši naj da c. kr. okrajni šolski svet dopust kakšni učiteljici in denarno podporo, da se lahko udeležijo gospodinjstva tečaja na Dunaju ter se temeljito izobrazijo v tem predmetu, tako, da bo sposobna sama potem voditi enake tečaje v Gorici. V ta namen se gotovo dobi tudi denarno podporo od dežele.

Glede gospodinjstvih tečajev vloži društvo prošnjo na c. kr. okrajni šolski svet, naj ukrene vse potrebno, da se uresniči ta želja.

Med predlogi naznani predsednik sklep učiteljstva črniškega dekanata glede sprejema nadškofa o priliki birmovanja v istem dekanatu. Ozirom na to, da je nadškof žalil goriško učiteljstvo na kongresu v Solnogradu in v pismu, ki ga je bil poslal svoječasnno Slomškarjem na Sv. Goro, so sklenili vsi enoglasno, da se ne udeležijo škofovega sprejema ter izražajo željo, naj postopa enako vse učiteljstvo